

Council of Education's

Proceedings of Multi-Disciplinary National Seminar On

**Recent Trends in Social Sciences, Languages, Literature,
Commerce, Science and Sports in India
4th February 2017**

Council of Education's

Night College of Arts and Commerce, Kolhapur

ISBN-978-81-930943-3-4

145	महिला सचलीकरणातील अडथळे व उपाय योजना महाविद्यालय, कोल्हापूर	335
146	जागतिकीकरण आणि समकालीन ग्रामीण कविता डॉ. तानाजी देशमुख वसुंधरा कला महाविद्यालय, जुळे सोलापूर	339
147	मराठी साहित्यातील समकालीन विचारप्रवाह पाटील सागर कृष्णात संशोधक विद्यार्थी	341
148	“निश्चलीकरणाचा भारतीय समाजातील परिणाम” रोहित जाधव मंगेश, भोसले गंजुळा राठोड राजाराम महाविद्यालय, कोल्हापूर	343
149	हक्क आणि अहिंसा पित्तम कन्हैया महामुनी टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ	345
150	समकालीन मराठी अनुवादित कादंबरी प्रा. डॉ. शर्मिला बाळासाहेब पाटील	347
151	कापीराइट राजकारण आणि निवडणूका प्रा. राक्षस मिथ्दार्थ गुणाजी गोपाळ कृष्ण गोखले कॉलेज, कोल्हापूर	349
152	बालसाहित्यातील नवप्रवाह : बालविज्ञान साहित्य श्रीमती अनिता एकनाथ आंबेडकर पी.एच.डी. संशोधक विद्यार्थी शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर	350
153	‘कुंभार समाजातील सामाजिक-आर्थिक परिवर्तनाचा: एक समाजशास्त्रीय अभ्यास’ संदीप कांबळे विशाल कुरणे शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर संशोधक विद्यार्थी	352
154	आर्यन इनवेजन थेअरी : एक टीकात्मक परीक्षण पृथ्वीराज सुनिल शेठे नाईट कॉलेज ऑफ आर्ट्स अँड कॉमर्स कोल्हापूर	353
155	नामदेव माळी यांच्या तरवाड या कथासंग्रहातील समकालीन समस्या चित्रण संदीप सदाशिव निर्मळ संशोधक विद्यार्थी मराठी विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर	355
156	दलित कवितेतील बदलते जीवनचित्रण प्रा. प्रेरणा एल. चव्हाण विठ्ठलराव पाटील महाविद्यालय, कळे, ता. पन्हाळा, जि. कोल्हापूर	356
157	वृत्तपत्रीय भाषा डॉ. अरुण शिंदे नाईट कॉलेज ऑफ आर्ट्स अँड कॉमर्स, कोल्हापूर	358
158	New Trends in Sports Management – Reengineering Kanchan Bellad T.K.Kolekar College Nesari	362

Hon.
Preside

समकालीन मराठी अनुवादित कादंबरी

प्रा. डॉ. शर्मिला बाळासाहेब घाटगे

भाषांतर ही संकल्पना पाश्चात्य देशांमध्ये लॅटिन भाषेतून आली. आपल्याकडे ही संस्कृतमधून मराठीत आलेली दिसून येते. इतर भाषांच्या तुलनेत इंग्रजी कादंबऱ्यांचे अनुवाद मराठीमध्ये जास्त प्रमाणात झालेले दिसून येतात. हार्लन कोबेन यांची २००५, 'गॉन फॉर गुड' या कादंबरीचा अनुवाद अजित ठाकूर यांनी केला. तर 'दा. विंकी कोड' (डॅन ब्राऊन) ह्या कादंबरीचा (२००६) अनुवाद अजित ठाकूर यांनी केला. मागरिट मिचेल यांच्या 'गोन विथ द विंड' (२००९) या कादंबरीचा अनुवाद वर्षा गजेंद्रगडकर यांनी अनुवादित केला असून यामध्ये अमेरिकेच्या दक्षिण प्रांतातले शांत, सुखी जीवन, तिथली एकसंध नि घट्ट, सामाजिक वीण, युद्धात घडविलेली प्रचंड मोठी आर्थिक, सामाजिक, कौटुंबिक आणि मानसिक स्थित्यंतर यांचे वास्तव चित्रण आले आहे. निकोला टी. जेम्स यांची 'द प्राइस ऑफ लव्ह' (२०११) ही कादंबरी मीना टाकळकर यांनी अनुवादित केली आहे. अर्जन्त कायले यांची 'द गॉड ऑफ अॅनिमल्स' (२०११) या कादंबरीचा अनुवाद गीतांजली वैशपायन यांनी केला असून पौगडावस्थेतल्या निसरड्या वाटेवरची स्वप्नाळू मुलीची वाटचाल, अद्भुत अनुभवांचा प्रत्यय देणारी ही अविस्मरणीय कादंबरी आहे. तर किरण नगरकर या 'ककळ' या कादंबरीचा अनुवाद रेखा सबनीस (२००८) यांनी प्रतिस्पर्धी या नावाने केला. इतर भाषांप्रमाणेच मल्लाळी, उर्दू, तामिळ, गुजराती, तेलगू भाषांमधील कादंबऱ्या मराठीत अनुवादित झालेल्या दिसून येतात. गुजरातमधील प्रसिद्ध कादंबरीकार रमणलाल देसाई यांच्या दिवसचक्षु छायानट, पूर्णिमा या कादंबऱ्यांची भाषांतरे रत्नप्रभा रणदिवे यांनी केली. तर कन्हैयालाल मुन्शी या श्रेष्ठ लेखकाच्या ऐतिहासिक कादंबऱ्यांची मराठीमध्ये भाषांतरे झालेली आहेत. त्यांच्या 'पाटणची प्रभात' या कादंबरीचा अनुवाद मोतीचंद गुलाबचंद व्होरा यांनी केला. श्रीराम नारायण पाठक यांची कादंबरी शं. वा. कुलकर्णी यांनी पन्नास वर्षांनंतर या नावाने प्रसिद्ध केली आहे. गुजराती साहित्यिक ईश्वर पेटलीकर यांच्या 'जन्मठेप' (जनमटीप) या कादंबरीत ग्रामीण समाजातील मानवी मनाचा विस्तृत पट उलगडून दाखविला आहे. धीरबहेन पटेल यांची 'आगन्तुक' (२००५) ही कादंबरी सुषमा करोंगल यांनी अनुवादित केली आहे. तर पन्नालाल पटेल यांची 'मळेला जीव' (१९६५) ही कादंबरी आनंदीबाई शिर्के यांनी अनुवादित केली असून यामध्ये छेड्यातील लोकांचे चित्रण आले आहे. तर दिनकर जोशी यांची 'श्याम एकवार आवोने सांगणे' (२०११) या कादंबरीचा अनुवाद स्मिता भागवत यांनी केला असून मराठीमध्ये तो 'परतुनि ये घनश्याम' या नावाने प्रसिद्ध आहे. आसामी साहित्यात महत्त्वपूर्ण ठरलेले लेखक नवकांत बारुआ यांची 'कपिली काठची कहाणी' (कपिली परीया साधू) या कादंबरीमध्ये ग्रामीण जीवनातले अडाणीपण आणि भोळ्या समजुती या पायी सांडपाण्याच्या हक्क्यासारखे तुंबलेले, ऋतुचक्राच्या फेऱ्याशी जखडलेले पिळवणुकीच्या परिचित चरकात पिचणारे आणि तरीही यातनांच्या खाईत ओठ दाबून होरपळत राहणारे ग्रामीण जीवन चित्रित केले आहे. तामिळमधून अखिलन त्यांच्या 'चित्रपिया' या कादंबरीचा अनुवाद गोपाळ टाकळकर यांनी १९८३ मध्ये केला. व्यासराय बल्लाळ यांच्या 'बंड' या कादंबरीचा अनुवाद मीना वांगीकर यांनी केला. तेलगुमधून केशव रेड्डी यांच्या 'मूगवानी पिल्लुन ग्रोवी' (२००१) या कादंबरीचा अनुवाद वसंत पाटील यांनी 'मातीमाय' या नावाने केला. चिनीमधून पर्ल बक यांच्या 'द डेव्हिल नेव्हर स्लीप्स' १९९९ या कादंबरीचा अनुवाद सविता दामले यांनी केला असून यामध्ये चिनी साम्यवादी क्रांतीचे परिचय करून दिला आहे. उडिया भाषेतून उमाकांत ठोमरे यांनी फकीर मोहन सेनापति यांची 'सहा बिघे जमीन' ही कादंबरी अनुवादित केली असून यामध्ये उडिसातल्या सर्वसामान्य लोकांच्या वास्तव जीवनाचे वैविध्यपूर्ण दर्शन घडविले आहे. मल्लाळम् भाषेमधून तकशी शिवशंकर पिल्ले 'औसेपची मुले', 'चेम्मीन' या कादंबऱ्या धनश्री हळबे यांनी अनुवादित केल्या आहेत. तर एम. मुकुंदन यांची 'किमयागार' (२००३) ही कादंबरी धनश्री हळबे यांनी अनुवादित केली. उर्दूमधील कृष्णचंदर यांच्या कादंबरीचा माधव मनोहर यांनी 'अन्नदाता' या नावाने

अनुवाद केला. राजेंद्रसिंह बेदी यांची 'एक चादर गेली री' ही कादंबरी या. रा. कांत यांनी १९८७ मध्ये मराठीत अनुवादित केली. जीलानी बानो यांच्या 'पूरसंभित' या उर्दू कादंबरीचा अनुवाद प्रा. द. पं. जोशी यांनी केला. हा अनुवाद १९९० साली प्रकाशित झाला. डॉ. ए. पी.जी. अब्दुलकलाम यांचे 'विंग्ज ऑफ फायर' या आत्मचरित्राचा मराठी अनुवाद माधुरी शानबाग यांनी 'अग्निपंख' (१९९९) या नावाने केला. तर 'सिलेक्टिव्ह मेमरी' (२०००) या शोभा डे यांच्या आत्मचरित्राचा मराठी अनुवाद अर्पणा वेलणकर यांनी केला. इ.स. २००४ मध्ये प्रसिद्ध झालेल्या या जैक कपूर यांच्या 'चाईलड ऑफ द होलोकॉस्ट' या आत्मचरित्राचा अनुवाद केला. तर मंगला निगुडकर यांनी अनुवादित केलेले 'डायरी ऑफ अॅनाफ्रॅन्क' हे आत्मकथन डायरी लेखनाच्या निवेदन पद्धतीने उलगडत जाते. मूळ गेल्याळी लेखिका नलिनी जमिला यांच्या 'रोक्स वर्कर' या आत्मचरित्राचे प्रकाशन जून २००० मध्ये झाले. या आत्मचरित्राचे सुरेख अनुदान सुप्रिया वकील यांनी केले. मूळ इंग्रजी लेखक जागतिक कीर्तीचे अर्थतज्ज्ञ प्रा. डॉ. महंमद युनुस यांचे 'बँकर टू द प्युअर' या आत्मचरित्राचे प्राध्यापक शरद पाटील यांनी बँक 'गरिबांच्या दारात' या नावाने मराठीत अनुवाद केला आहे. मूळ इंग्रजी लेखिका पुष्पुल जयकर यांनी लिहिलेल्या 'इंदिरा गांधी' या चरित्राचा मराठी अनुवाद अशोक जैन यांनी केला. मेरी लटचेन्स यांनी लिहिलेल्या 'जे कृष्णमूर्ती : जीवन आणि कार्य' या चरित्राचा मराठी अनुवाद प्राध्यापक कल्याणी किशोर यांनी केला आहे. मूळ इंग्रजी लेखक गौतम घोष यांनी लिहिलेल्या 'आधुनिक भारताचे प्रेषित : स्वामी विवेकानंद' या चरित्राचा अनुवाद माधव मोर्डेकर यांनी केला. राष्ट्रीय अंतर्गत सुरक्षा दलातील पोलीस डिपार्टमेंटमध्ये उच्च अधिकारी म्हणून कणखर भूमिकेतून कर्तव्य बजावणाऱ्या महिला किरण बेदी यांचे परमेश डंगवाल यांनी लिहिलेले हे चरित्र आशा कर्दळे यांनी मराठीत अनुवादित केले आहे. मूळ इंग्रजीत अॅना सेबा यांनी 'मदर तेरेसा' हे चरित्र लिहिले. हा अनुवाद श्री. अनंत बेदरकर यांनी 'मदर तेरेसा : प्रतिमेच्या पलीकडे' मराठीत अनुवाद केला आहे. कन्नडमधून आजपर्यंत अनेक कादंबऱ्यांचे अनुवाद झालेले दिसतात. कन्नड साहित्याचा दर्जा इतका उत्तम दिसून येतो की, आजपर्यंत कन्नड साहित्याला आठ ज्ञानपीठ पारितोषिके मिळालेली आहेत. कारंत यांच्या 'मिटल्या नंतर' (१९६०), मुकज्जी (१९६८), तनमनाच्या भोवऱ्यात (१९७०), डोंगराएवढा (१९८०), चोमा महार (१९३१), कुडिय (१९५१), धर्मराजाचा वारसा (१९९७) इ. कन्नडमधील कादंबऱ्यांचे मराठीत अनुवाद प्रकाशित झालेले आहेत. अनुवाद प्रक्रियेसाठी लागणाऱ्या सर्व सुविधा निर्माण करून निरनिराळ्या व्यक्ती व संस्था यांच्यामार्फत या कार्याला गती येण्यासाठी 'आंतरभारती अनुवाद सुविधा केंद्र' स्थापन करण्यात आलेले आहे. यामध्ये सध्या 'रिसोर्स सेंटर' ची स्थापना आणि माहिती कोश असे दोन प्रकल्प राबविले जातात. तसेच सर्वोत्कृष्ट मराठी अनुवादित पुस्तकाला पुरस्कार दिले जातात. साहित्य अकादमी ही बावीस भाषातून पुस्तके प्रकाशित करणारी जगातील एकमेव संस्था आहे. तर नॅशनल बुक ट्रस्ट ही मनुष्यबळ विकास मंत्रालयातील शिक्षण विभागाच्या अखत्यारीतील ही केंद्रशासनाची स्वायत्त संस्था आहे. यामार्फत भारतीस भाषांमधील पुस्तके प्रकाशित केली जातात.. रानडे इन्स्टिट्यूट (पुणे) या संस्थेमार्फत भाषांतरविषयक प्रशिक्षण दिले जाते. तसेच तौलनिक साहित्य अभ्यासात मोलाचे कार्य करताना या संस्थेत रशियन, चायनीज, फ्रेंच, जर्मन आणि जापनीज या पाच भाषातील तज्ज्ञ एकत्र येऊन 'केल्याने भाषांतर' हे त्रैमासिक चालविले जाते. अनुवादामुळे सांस्कृतिक आणि राष्ट्रीय एकात्मता यांना चालना मिळते. अनुवादित कादंबरीच्यासंबंधीचे थोडक्यात निरीक्षणे नोंदवली आहेत. माझ्या वाचनात आलेल्या अनुवादित कादंबऱ्यांचा मी उल्लेख केला आहे. अलीकडे मराठीत मोठ्या प्रमाणात कादंबऱ्या अनुवादित होताना दिसत आहेत. पण मराठीतही महत्वाच्या आणि अव्वल दर्जाच्या कादंबऱ्या आहेत. त्यांचाही अनुवाद इंग्रजीमध्ये आणि इतर भारतीय भाषांमध्ये होणे महत्वाचे आहे.

संदर्भ

- १) महाडिक नलिनी: 'स्मरणिका- भाषांतर : शास्त्र आणि उपयोजन', राष्ट्रीय चर्चासत्र (नागपूर), २००७